

องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

: กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี

Principal components for Community Strength Support: A Case Study of
Communities in Nonthaburi

วสันต์ ฉายรัศมีกุล¹ วสิษฐพัชร วาฤทธิ¹ วรัญญภรณ์ ชาลีรักษ์²

พันธุ์ธัช ศรีทิพพันธุ์³ ตริยเดช ชุมเดช⁴ รุ่งภรณ์ กล้ายประยงค์⁵

Wason Chayrassameekul¹ Vasiitphachara Waritt¹ Waranyaporn Chaleerak²

Phanthad Srithiphan³ Traidej Chumdej⁴ Roongporn Klyprayong⁵

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,193,711 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ 20 เท่าของตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 500 ตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในแต่ละตำบล ในจังหวัดนนทบุรี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ 0.932 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบที่ 1. ทูทางสังคม องค์ประกอบที่ 2. ผู้นำชุมชน องค์ประกอบที่ 3. การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบที่ 4. ความสามารถในการพึ่งตนเอง องค์ประกอบที่ 5. มนุษยสัมพันธ์ของคนในชุมชน และองค์ประกอบที่ 6. ศักยภาพของคนในชุมชน

คำสำคัญ: องค์ประกอบหลัก การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² สำนักงานศึกษาธิการภาค 3

³ นักวิจัยอิสระ

⁴ โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

⁵ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Abstract

The objective of this research was to study the principal components of the community strength support: a case study of communities in Nonthaburi. There are 1,193,711 populations who live in Nonthaburi. The sample size that was determined 20 times of variables consisted of 500 samples who were gathered the data from the accidental selection according to the proportions of each sample for each sub-district in Nonthaburi. The research instrument was the questionnaire with the total reliability at .932. The statistics was analyzed by Exploratory Factor Analysis.

The finding of this research was revealed that there are six principal components of the community strength support in Nonthaburi: the first component was social component, the second component was community leader, the third component was community participation, the fourth component was self-reliant ability, the fifth component was human relations of people in the community, and the six components was potentiality of people in the community.

Keywords: Principal components Support Community strength

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศชาติสู่ความสมดุลและยั่งยืน ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สมบูรณ์และบูรณาการกันยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนา ทั้งนี้จะต้องเริ่มจากการสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างและใช้ผลประโยชน์จากภูมิคุ้มกันของประเทศ 5 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ได้แก่ 1) ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) การพัฒนาประเทศไทยให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย 3) สังคมไทยมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม 4) ภาคการเกษตรเป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ 5) ชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นสังคมสวัสดิการ จะเห็นได้ว่าชุมชนเป็นพลังหลักในการพัฒนารากฐานของประเทศให้มั่นคง ชุมชนพึ่งตนเองจะสามารถบรรเทาปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พุทธศักราช 2555-2559 ได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเริ่มจากการสร้างภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความ

สมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่ง เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญ คือ การเสริมสร้างทุนทางสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนความรู้ ทุนทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม และทุนเงินตรา) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคน และสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งในพันธกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับเดียวกันนี้ ยังกำหนดเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามากระทบ

ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีความสมดุลสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน มีความใกล้ชิดทางสังคมระหว่างผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน จะเป็นเสาหลักในการหลุดพ้นจากความยากจนและช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาอนาคตของชุมชนและประเทศชาติได้

สถานการณ์ของพื้นที่ในจังหวัดนนทบุรีในปัจจุบัน เป็นพื้นที่รองรับการเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร โดยจังหวัดนนทบุรีมีการขยายตัวของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีประชากรแฝงจากที่อื่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ มากขึ้น และจากสถิติของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ในปี 2555 -2559 มีประชากรที่อาศัยในจังหวัดนนทบุรีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2559 มีจำนวนประชากรถึง 1,193,711 คน (สำนักงานจังหวัดนนทบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด) จึงส่งผลให้จังหวัดนนทบุรีประสบปัญหาความแออัด ปัญหาการจราจร ปัญหาน้ำเสีย ขยะมูลฝอยและมลพิษ รวมไปถึงความเป็นเมืองที่รุกรานความเป็นชุมชนดั้งเดิมมากขึ้น และอาจเกิดปัญหากับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิม

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยเป็นบุคลากรของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่ในการทำวิจัย และมีส่วนร่วมในการให้บริการทางวิชาการชุมชน สังคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยศึกษาเฉพาะจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดนนทบุรี ให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำรงความเป็นชุมชนอยู่ได้ภายใต้ทุกสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่ององค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน:กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ได้ใช้ตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ดังต่อไปนี้

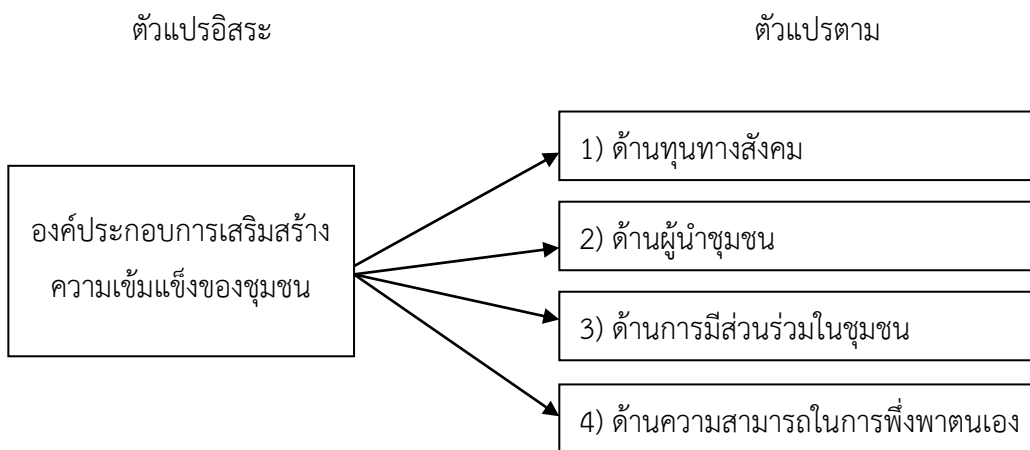
1. ตัวแปรในการศึกษา

1.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

1.2 ตัวแปรตาม คือ องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทุนทางสังคม ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ในปี พ.ศ.2554 พ.ศ.2555 และ พ.ศ.2556 มีนักวิจัยและนักวิชาการได้ทำการศึกษาองค์ประกอบเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหลักๆ ไว้ 4 องค์ประกอบหลักๆ ประกอบไปด้วย องค์ประกอบด้านทุนทางสังคม องค์ประกอบด้านผู้นำชุมชน องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และองค์ประกอบด้านความสามารถในการพึ่งพาตนเอง แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยดังรูปที่ 1

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี จากระบบสถิติทางการทะเบียน ณ เดือนมีนาคม 2559 จำนวน 1,193,711 คน และการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้กฎในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรมีขนาดไม่ต่ำกว่า 20 เท่า ของตัวแปร (สุวิมล ทิรภานันท์, 2553 ,หน้า 22) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 500

ตัวอย่าง และกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรตาม ตำบล และอำเภอ ของจังหวัดนนทบุรี และทำการสุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 – 60 ปี โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental selection) ตามสัดส่วนที่ได้กำหนด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1.การทดสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์เพื่อดูความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในภาพรวมด้วยวิธี KMO and Bartlett's Test 2. การสกัดองค์ประกอบ (factor extraction) แบบ common factor analysis โดยวิธี อิมเมจ (image factoring) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบ เมื่อร้อยละความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบไม่ต่ำกว่า 60 % (Hair et al., 2010, p. 190) และพิจารณาจากค่าไอเกน โดยองค์ประกอบใดมีค่าไอเกนมากกว่าหรือเท่ากับ 1 จะนับเป็น 1 องค์ประกอบ 3. การหมุนแกน (rotation) จะใช้วิธีการหมุนแกนแบบออร์ทอگونอล (orthogonal rotation) โดยวิธี (varimax) และ 4.การคัดเลือกตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ จะใช้เกณฑ์ในการเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์ slop method (สมบูรณ์ สุริยวงศ์, 2550, หน้า 121)

7. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้สถิติวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1.การทดสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์เพื่อดูความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในภาพรวมด้วยวิธี KMO and Bartlett's Test ของชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ได้ผลการวิเคราะห์ดัง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.830
Bartlett's Test of Sphericity	approx. Chi-square	16682.264
	df	832
	Sig.	.000

จาก (ตารางที่ 1) ผลการทดสอบความเหมาะสมของชุดตัวแปรที่ทำการศึกษา พบว่าค่า MSA ตามวิธี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ของชุมชนในจังหวัดนนทบุรี มีค่าเท่ากับ 0.830 ซึ่งมากกว่า 0.5 (Hair et al., 2010, p. 104) และผลการทดสอบด้วย Bartlett's Test พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ .000 แสดงว่าข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์และเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

2.การสกัดองค์ประกอบ (factor extraction) แบบ common factor analysis โดยวิธีอิมเมจ (image factoring) และจะใช้เกณฑ์ในการพิจารณาองค์ประกอบเมื่อร้อยละความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบไม่ต่ำกว่า 60 % (Hair et al., 2010, p. 109) และพิจารณาจากค่าไอเกน โดยองค์ประกอบใดมีค่าไอเกนมากกว่าหรือเท่ากับ 1 จะนับเป็น 1 องค์ประกอบ ดัง (ตารางที่ 2)

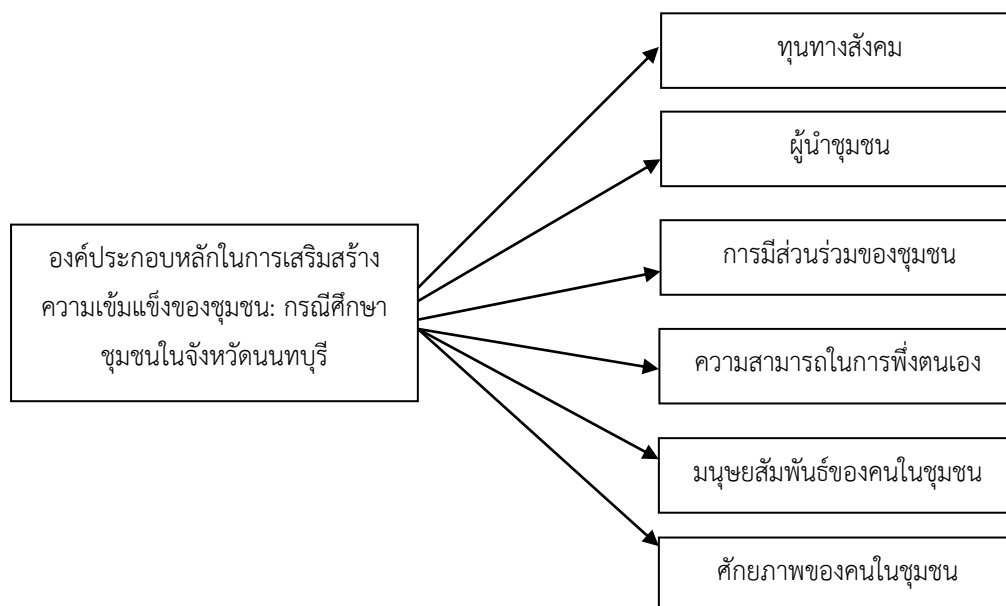
ตารางที่ 2 จำนวนองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละ ของความแปรปรวน	ค่าร้อยละ ของความแปรปรวนสะสม
1. ทุนด้านสังคม	8.480	36.832	36.832
2. ผู้นำชุมชน	3.457	7.445	44.277
3. การมีส่วนร่วมในชุมชน	3.083	5.384	49.661
4. ความสามารถในการพึ่งตนเอง	2.784	4.975	54.636
5. มนุษยสัมพันธ์ของคนในชุมชน	2.352	3.944	58.580
6. ศักยภาพของคนในชุมชน	1.775	3.060	61.640

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ที่มีค่าไอเกน (eigenvalue) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และมีค่าความแปรปรวนร่วมสะสมอย่างน้อย ร้อยละ 60 ขึ้นไป มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คิดเป็นร้อยละ 61.640 โดยที่

องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกน เท่ากับ 8.480 คิดเป็นร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 36.832
 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.457 คิดเป็นร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 7.445
 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.083 คิดเป็นร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 5.384
 องค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.784 คิดเป็นร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 4.975
 องค์ประกอบที่ 5 มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.352 คิดเป็นร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 3.944

องค์ประกอบที่ 6 มีค่าไอเกน เท่ากับ 1.775 คิดเป็นร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 3.060

ภาพที่ 2 องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 องค์ประกอบ

8. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี จากการวิเคราะห์องค์ประกอบสามารถแยกองค์ที่สำคัญได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทุนทางสังคม ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านมนุษยสัมพันธ์ของคนในชุมชน ด้านศักยภาพของคนในชุมชน

โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านทุนทางสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญกับชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะความพร้อมด้านการศึกษา การเรียนรู้ในชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี การเป็นสมาชิกกองทุนส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การร่วมตัวกันเพื่อการผลิต จำหน่าย หรือบริโภคสินค้าของชุมชน และการทำประชาคมก่อนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของชุมชน โดยตัวแปรดังกล่าวมีผลกับชุมชนในจังหวัดนนทบุรีโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ธรรมลังกา (2556) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วย

กระบวนการเรียนรู้ ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่านิยม วัฒนธรรม และประเพณี และสอดคล้องกับ ประเวศน์ วะสี (2541) ที่กล่าวถึงทุนทางสังคม ประกอบไปด้วย กลุ่มก้อนทางสังคม การมีการศึกษาดี การมีวัฒนธรรม ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับทุนทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของครอบครัว การเรียนรู้จากครอบครัว ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การมีความสุข และมีเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน และยังสอดคล้องกับไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2541) ได้กล่าวไว้ว่าความเข้มแข็งของชุมชน โดยทุนทางสังคมจะประกอบไปด้วย ระบบคุณค่า อุดมการณ์ ความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพบน้อมต่อธรรมชาติ กฎ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม จิตสำนึกร่วม

องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้นำชุมชน เป็นองค์ประกอบอีกด้านหนึ่งที่สำคัญกับชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะผู้นำชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ของคนในชุมชนได้ และผู้นำชุมชนพร้อมที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน รวมไปถึงผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง โดยจะต้องอาศัยประสบการณ์ในการบริหารชุมชน มีคุณธรรม จริยธรรม กล้าตัดสินใจ และมีความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตินันท์ สิริวัฒนาพรรณ (2556) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ทุนทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลกร ศิริวรรณนะ (2554) ที่พบว่าฐานะของผู้นำชุมชน ฐานะของผู้ประสานงานชุมชนและ ฐานะของผู้สนับสนุนชุมชน มีส่วนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี ศิริจันทร์ขึ้น (2545) ที่กล่าวว่า ผู้นำคือบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำกลุ่มหรือชุมชน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยให้ชุมชนในจังหวัดนนทบุรีเข้มแข็ง โดยเฉพาะเมื่อชุมชนมีปัญหาชุมชนจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกและรับผิดชอบร่วมกัน รับรู้สภาพปัญหาของชุมชนร่วมกัน มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิภา ปัญญาวัฒนาสกุล และคณะ (2559) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะให้ชุมชนเข้มแข็งนั้นประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชนมีการดำเนินการด้านการร่วมสร้างความร่วมมือ การร่วมวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตินันท์ สิริวัฒนาพรรณ (2556) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อนไปสู่ความรักความสามัคคีของคนในชุมชน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง เป็นองค์ประกอบอีกด้านหนึ่งที่สำคัญกับชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะคนในชุมชนมีความช่วยเหลือกันแบ่งปันซึ่งกันและกัน

ชุมชน มีการทำกิจกรรมสร้างความสามารถร่วมกัน และส่งเสริมการพัฒนาเกี่ยวกับอาชีพต่างๆในชุมชน การร่วมกันรักษาความสงบและมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย พันธเสน (2544) ที่พบว่าการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองนั้น มีฐานคิดและเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้ชุมชนนั้นเกิดทักษะในการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองได้

องค์ประกอบที่ 5 ด้านมนุษยสัมพันธ์ของคนในชุมชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะคนในชุมชนมองเห็นเพื่อนบ้านเป็นญาติมิตร มีความผูกพันซึ่งกันและกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านและคนในชุมชน เคารพผู้สูงอายุ และคนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ สุจริต รวมไปถึงผู้ดูแลชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ธรรมลักกา (2556) ที่กล่าวว่าปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนที่สำคัญ คือ ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541) ที่กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์ของคนในชุมชนต้องเริ่มจากความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัวและเครือญาติ และกับผู้คนในชุมชน เพราะต้องอาศัยครอบครัวและเครือญาติในการดำรงชีวิต

องค์ประกอบที่ 6 ด้านศักยภาพของคนในชุมชน เป็นองค์ประกอบสุดท้ายที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของคนในชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะการประสานงานหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน มีการพัฒนาสินค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักการออมทรัพย์ และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน รวมไปถึงช่วยเหลือผู้สูงอายุ และร่วมมือกันสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกศักดิ์ เสงสุโข (2557) ที่กล่าวว่าศักยภาพของชุมชนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ และอาจนำไปสู่ความสำเร็จของการทำกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้มีความเหนียวแน่นของชุมชน มีความรักใคร่สามัคคี และเกิดความร่วมมือ ร่วมแรง ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชนได้

สรุป การศึกษาเรื่ององค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี มีด้วยกันทั้งหมด 6 ประการ ได้แก่ 1. ทูทางสังคม 2. ผู้นำชุมชน 3. การมีส่วนร่วมของชุมชน 4. ความสามารถในการพึ่งตนเอง 5. มนุษย์สัมพันธ์ของคนในชุมชน และ 6. ศักยภาพของคนในชุมชน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ควรนำองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบที่ได้ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวนโยบายปัจจุบันที่ทางหน่วยงานใช้ดูแลคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

เกี่ยวกับเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนในจังหวัดนนทบุรีให้มากยิ่งขึ้น

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพในประเด็นสภาพและปัญหาขององค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี เพื่อที่จะได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อชุมชนในจังหวัดนนทบุรี

10. เอกสารอ้างอิง

กันตินันท์ สิริวัฒนาพรรณ. (2556). ปัจจัยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน บ้านท่าส้มป่อย

ตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชลกร ศิริวรรณ. (2554). บทบาทของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตดินแดง ในการ
เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแฟลตดินแดง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2541). ชุมชนเข้มแข็ง ทูทางสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนเพื่อ
สังคม.

ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล: ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรม
และสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. (2541). ประชาคมตำบล. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. (2545). ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ศศิภา ปัญญาพัฒนาสกุล, ชมกฤษ หุ่่นนาค, พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, สมเจตน์ พันธุ์โฆษิต, (2559). การมี
ส่วนร่วมในการจัดการความรู้ชุมชน: กรณีเขื่อนฝายชะลอคลื่นในพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัด
สมุทรสาคร. Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
และศิลปะ, 9 (3), 29-47.

สมบูรณ์ สุริยวงศ์. (2550). การวิเคราะห์องค์ประกอบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

สุวิมล ติรภานันท์ (2555). การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนัก
นายกรัฐมนตรี.

สมบูรณ์ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(2), 58-67.

สำนักงานจังหวัดนนทบุรี. (2560). บรรยายสรุปข้อมูลจังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. สืบค้น 15 มีนาคม, 2560, จาก <http://nonhaburi.go.th>.

อภิชัย พันธเสน. (2547). พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

เอกศักดิ์ เสงสุโข, (2557) ศักยภาพของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ. วารสารวิจัย มสธ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10, 129-142.

Joseph F. Hair, Jr. et al. (2010). Multivariate Data Analysis. Boston.

11. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มอบทุนวิจัยให้กระผมดำเนินการวิจัยเรื่องดังกล่าว และขอขอบพระคุณ ดร.วสิษฐพัชร วาฤทธิ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา และพระมหาทองเชิด กตปุญโญ ผศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร ที่ให้กำลังใจและให้คำปรึกษางานวิจัย ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันวิจัยญาณสังวร ที่ดูแลงานเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด